

ลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ :

ศึกษากรณีบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก¹

Prohibited Characteristics of Public University Lecturers : Case Study
of persons who have been sentenced to imprisonment.

กนกลักษณ์ จุ้ยมนี²

Kanokluk Juimane³

Received: Oct 18, 2023 Revised: Apr 3, 2024 Accepted: Apr 11, 2024

¹ บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 140 หมู่ที่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000.

³ Assistant Professor. Dr., Faculty of Law, Thaksin University, 140, Moo 4, Tambon Khoa- Roob- Chang, MuangSongkhla 90000.

* Corresponding author: Kanokluk Juimane E-mail address: rapeepan@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การที่กฎหมายกำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภทต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษนั้น ทำให้บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานวิจัย ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้วิธีการวิจัยเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า แม้กฎหมายดังกล่าวจะมีข้อดี คือ เป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยของรัฐในด้านภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือขององค์กร การเป็นตัวอย่างที่ดีของอาจารย์ต่อนักศึกษา ป้องกันบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกกระทำความผิดซ้ำในมหาวิทยาลัยอีก และประชาชนทั่วไปไม่กล้ากระทำความผิด แต่กฎหมายดังกล่าวก็มีข้อเสีย คือ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และขัดต่อหลักความเสมอภาคตามที่กฎหมายระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ นอกจากนี้ ยังเป็นการไม่ให้โอกาสในการทำงานแก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกตามทฤษฎีตราหน้า ดังนั้น ควรมีการแก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภทต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี และพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 4 ปี หรือเว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกเพราะได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

คำสำคัญ: อาจารย์, มหาวิทยาลัยของรัฐ, โทษจำคุก

Abstract

The law stipulates that all types of public university lecturer must never be imprisoned unless it is a punishment for an offense committed negligently or a petty offence. This makes persons who have been sentenced to Imprisonment unable to work as lecturers. Therefore, in order to solve this problem. This research therefore aims to study to find guidelines for developing legal measures. Concerning the prohibited characteristics of Public University Lecturers In the case of persons who have been sentenced to imprisonment. It is a qualitative research and use document research methods.

The research results found that Although the said law has advantages: It is beneficial to public universities in terms of the image and credibility of the organization. Being a good example by lecturers to students. Prevent persons who have been sentenced to imprisonment to commit crimes again at university. And the general public does not dare to commit crimes. But such law has disadvantages: It is an unreasonable restriction on the rights and freedoms of individuals. And contrary to the principle of equality. As guaranteed and protected by international law and the Constitution of the Kingdom of Thailand. In addition, it is not possible to provide employment opportunities to persons who have been sentenced to imprisonment according to the labeling theory. Therefore, the law should be amended. It stipulates that lecturers of all types of public universities must never have been sentenced to imprisoned. Unless you have been sentenced to imprisoned in a criminal case for which the law stipulates a high penalty of imprisonment not exceeding 3 years. And has been out of imprisonment for more than 4 years. or unless people who have been sentenced to imprisonment for committing a negligent offense or a petty offence.

Keywords: Lecturer, Public University, Imprisonment

บทนำ (Introduction)

การกำหนดให้การถูกลงโทษจำคุกเป็นลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพนั้น ปรากฏอยู่ในกฎหมายของหลากหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทางบริหาร เช่น บุคลากรมหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภท ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการครู ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการการเมือง รัฐมนตรี เป็นต้น หรือหน่วยงานทางตุลาการ เช่น ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม เป็นต้น หรือหน่วยงานทางนิติบัญญัติ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการรัฐสภา เป็นต้น หรือหน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น หรือหน่วยงานที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น พนักงานอัยการ เป็นต้น หรือองค์กรวิชาชีพ เช่น ทนายความ เป็นต้น

ทั้งนี้ หากจะกล่าวโดยเฉพาะถึงอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐนั้น อาจารย์จัดเป็นบุคลากรมหาวิทยาลัยของรัฐประเภทหนึ่ง โดยบุคลากรมหาวิทยาลัยของรัฐแบ่งออกเป็น 3 สายงาน คือ 1. สายวิชาการ 2. สายบริหาร และ 3. สายสนับสนุนวิชาการ และบุคลากรมหาวิทยาลัยของรัฐแบ่งออกเป็นหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ ลูกจ้างชั่วคราว

สำหรับกรณีที่กฎหมายกำหนดว่า บุคคลที่จะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษนั้น ทำให้บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้ ดังนั้น จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา คือ ควรจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ อย่างไรโดยคำนึงถึงประโยชน์ของปัจเจกชนและประโยชน์ของรัฐประกอบกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎี กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก เพื่อหาแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก

ระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology)

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร อันได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกฎหมาย เพื่อหาแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก

ผลการวิจัย (Results)

1. สิทธิและเสรีภาพ

1.1 ความหมายของคำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” แนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพเกิดขึ้นมาจากแนวความคิดที่จะปกป้องประชาชนจากการกดขี่ของชนชั้นปกครองในรัฐ แนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพจึงเป็นเสมือนหลักที่ต้องยึดถือเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของประชาชน ในรัฐ ซึ่งต้องมีความเคารพซึ่งกันและกันในการอยู่ร่วมกัน [1] โดย “สิทธิ” หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้กระทำการใด ๆ ได้ ส่วน “เสรีภาพ” หมายถึง ความสามารถที่จะเลือกได้โดยอิสระว่าจะกระทำการใด ๆ ก็ได้

1.2 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ศาสตราจารย์ ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ อธิบายว่ารัฐมีอำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ในกรณีดังต่อไปนี้ 1. เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น 2. เพื่อการดำรงอยู่ของรัฐและความสามารถในการทำหน้าที่ของรัฐ 3. เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน [2]

2. ความเสมอภาค หลักความเสมอภาคเป็นหลักที่มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะห้ามมิให้ผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายใช้อำนาจตามอำเภอใจ กล่าวคือ รัฐต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันมิให้แตกต่างกัน แต่ในการพิจารณาว่าสิ่งนั้นมีสาระสำคัญที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องเป็นเกณฑ์ เช่น รัฐจะปฏิเสธสิทธิในการสอบเข้ารับราชการของบุคคลที่มีร่างกายพิการไม่ได้ แต่หากบุคคลนั้นมีความพิการทางร่างกายจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ ได้ ความพิการทางร่างกายจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้นั้น ย่อมถือว่าเป็นสาระสำคัญที่แตกต่างได้ [3]

3. หลักความได้สัดส่วน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “หลักห้ามมิให้กระทำเกินกว่าเหตุ” เป็นหลักที่คำนึงถึงความยุติธรรมทั้งในส่วนของปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวม เพราะการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวม ย่อมมีผลกระทบต่อกันและกันเสมอการคลี่คลายความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์ดังกล่าว จึงต้องอาศัยหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเป็นไปอย่างสันติ บนหลักการของกฎหมายที่คำนึงถึงความยุติธรรมของทุกฝ่าย [4]

4. ทฤษฎีตราหน้า (labeling theory) หมายความว่า การที่สังคมไม่เปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยกระทำความผิดแก้ไขปรับปรุงตนเอง มีส่วนทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ [5] ซึ่งผู้ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีตราหน้าขึ้นเป็นคนแรก คือ กาเบรียล ทาร์ด (Gabriel Tarde) ชาวฝรั่งเศส

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก นายกิตติบัต ใยพูลได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การที่กฎหมายได้กำหนดจำกัดสิทธิของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไว้ก็เนื่องจากเหตุผล คือ 1. ผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุกต้องรับผลแห่งกรรมที่ตนได้ทำไว้ในอดีต 2. เพื่อความสงบสุขและความปลอดภัยของสังคม 3. เพื่อให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษสำนึกผิดและข่มขู่มิให้กระทำความผิดซ้ำอีก 4. เพื่อข่มขู่มิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง [6]

6. มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ประกอบด้วย [7]

6.1 มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มี 26 แห่ง เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นต้น

6.2 มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นส่วนราชการ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มี 57 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา 10 แห่ง เช่น มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นต้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมนคล 9 แห่ง เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เป็นต้น

7. อำนาจและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม บริหารวิชาการแก่สังคม การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และภารกิจอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น ๆ เป็นต้น [8]

8. ประเภทของคดีอาญา หากแบ่งประเภทของคดีอาญาตามอำนาจของศาลยุติธรรมชั้นต้น จะแบ่งคดีอาญาออกเป็น 2 ประเภท คือ

8.1 คดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียว คือ คดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี ตามมาตรา 25 (5) แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่งถือว่าเป็นคดีที่ไม่ร้ายแรง

8.2 คดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคน คือ คดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกเกิน 3 ปี ซึ่งถือว่าเป็นคดีที่ร้ายแรง

9. กฎหมายระหว่างประเทศ ภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น โดยประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ให้คำมั่นว่าจะร่วมกันป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น และหลังจากนั้น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้ถือกำเนิดขึ้น ซึ่งปฏิญญาสากลฉบับนี้ถือเป็นการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับในปัจจุบัน ล้วนได้รับการพัฒนามาจากปฏิญญาสากลฉบับนี้ [9] เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 26 ซึ่งกำหนดว่าการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลทางสัญชาติ เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่น ๆ จะกระทำมิได้ หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อ 6 ซึ่งกำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะประกอบอาชีพที่ตนเองเลือกอย่างเสรี หรืออนุสัญญาฉบับที่ 11 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ ค.ศ. 1958 มาตรา 2 ซึ่งกำหนดว่ารัฐต้องส่งเสริมความเสมอภาคของโอกาสในการ

ประกอบอาชีพ เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ภายในประเทศ เป็นต้น

10. กฎหมายไทยและแนวคำพิพากษาของศาล

10.1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

10.1.1 หลักสิทธิเสรีภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 กำหนดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการใด ๆ ได้ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น และมาตรา 40 กำหนดว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ซึ่งการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เช่น เพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น เป็นต้น

10.1.2 หลักความเสมอภาค รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 กำหนดว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

10.1.3 หลักความได้สัดส่วน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 กำหนดว่า การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย โดยกฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลดังกล่าว ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

10.2 แนวคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ

10.2.1 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 7 - 8/2565 การที่พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 12 (11) กำหนดว่าผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องไม่เป็น ผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด โดยมีได้ระบุว่าเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดฐานใด และไม่ได้กำหนดระยะเวลาในกรณีที่ผู้นั้นถูกต้องห้ามสมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านไว้ ถือเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ได้สัดส่วนกัน ขัดต่อ

หลักนิติธรรม และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน บทบัญญัติมาตรา 12 (11) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

10.2.2 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2566 การที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 มาตรา 50 (21) กำหนดว่าห้ามบุคคลที่เคยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและยังไม่พ้น 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากการถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ถือเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันขัดหรือแย้งต่อมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

10.3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในการทำงานของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก แม้บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกจะเป็นกลุ่มที่ต้องมีวิธีการช่วยเหลือ แต่ในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไว้โดยตรง เหมือนกับกรณีของเด็ก ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ คนไร้ที่พึ่ง ฯลฯ [10] ดังนั้น นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิในการทำงานของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก

10.4 กฎหมายเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐกรณีเคยถูกลงโทษจำคุก กฎหมายได้กำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภท กล่าวคือ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ ลูกจ้างชั่วคราว ต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ดังนี้

10.4.1 กรณีข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 7 (7) กำหนดว่า ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ต้องไม่เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

10.4.2 กรณีพนักงานมหาวิทยาลัยหรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัย เช่น ข้อบังคับมหาวิทยาลัยทักษิณ ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2563 ข้อ 18 (10) กำหนดว่า ผู้ที่จะได้รับการบรรจุเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยหรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัย ต้องไม่เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เป็นต้น

10.4.3 กรณีพนักงานราชการ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 ข้อ 8 (6) กำหนดว่า ผู้ซึ่งจะได้รับการจ้างเป็นพนักงานราชการ ต้องไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 กำหนดว่าผู้ที่ จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน ต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะ กระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ โดย กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า ก.พ. อาจพิจารณาข้อยกเว้นให้บุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเข้ารับราชการได้ แต่ กฎหมายเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐไม่มีข้อยกเว้นดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการปิด โอกาสของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในการเข้าเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างเคร่งครัดจนเกินไป

10.5 กฎหมายเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของนักการเมือง กฎหมายส่วนใหญ่มักจะ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของนักการเมืองไว้ที่ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 99 กำหนดว่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วัน เลือกตั้ง และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 16 กำหนดว่าสมาชิกสภาเทศบาลให้อยู่ในตำแหน่ง ได้คราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง เป็นต้น

11. กฎหมายต่างประเทศ

11.1 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าทำงานของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก

11.1.1 ประเทศญี่ปุ่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด 2007 (Offender Rehabilitation Act 2007) มาตรา 85 (6) กำหนดว่า สำนักงานหลักประกันการจ้างงานของรัฐมี หน้าที่ใกล้เคียง เพื่อจัดให้มีการจ้างงานที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักประกันการจ้างงาน ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วย หลักประกันการจ้างงาน 1947 (Employment Security Act 1947) มาตรา 2 กำหนดว่าบุคคลทุกคนมี สิทธิในการเลือกงานได้อย่างอิสระ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อสวัสดิภาพของประชาชน และมาตรา 3 กำหนดว่าห้าม เลือกปฏิบัติต่อบุคคลในเรื่องการจ้างงาน เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ ความเชื่อ เพศ สถานะทางสังคม ต้นกำเนิดของครอบครัว อาชีพเดิม

11.1.2 สหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด 1974 (Rehabilitation of Offenders Act 1974) มีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่มีได้ถูกศาลพิพากษา ให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดร้ายแรง มาเป็นระยะเวลาหลายปี และเพื่อที่จะลงโทษ ผู้ที่เปิดเผยคำพิพากษา ครั้งก่อนของผู้กระทำความผิดดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดว่า บุคคลที่เคย ถูกลงโทษจำคุกเกินกว่า 4 ปี และมีได้ถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลา 42 เดือน (3 ปี 6 เดือน) นับตั้งแต่วันที่พ้นโทษ หรือบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก เกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 4 ปี และมีได้ถูกศาลพิพากษา ให้ลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลา 2 ปี นับตั้งแต่วันที่พ้นโทษ หรือบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี และ มีได้ถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก มาเป็นระยะเวลา 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่พ้นโทษ บุคคลนั้นจะถูกถือเสมือน

ว่าเป็นบุคคลที่ไม่เคยถูก ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดมาก่อน และการพิพากษาลงโทษของศาลในครั้งก่อน จะไม่เป็นเหตุอันเหมาะสมในการแยกบุคคลดังกล่าวออกจากอาชีพใด ๆ

11.1.2 สหรัฐอเมริกา ในหลาย ๆ รัฐของสหรัฐอเมริกาได้มีกฎหมายบัญญัติห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไว้ เช่น รัฐฮาวาย รัฐนิวยอร์ก เป็นต้น

สำหรับรัฐฮาวาย ประมวลกฎหมายของรัฐฮาวาย หมวดที่ 346-0398 มาตรา 378-2.5 กำหนดว่า นายจ้างไม่สามารถสอบถามและพิจารณาประวัติการพิพากษาลงโทษทางอาญาของบุคคล เว้นแต่

1. ประวัติดังกล่าวมีความสัมพันธ์ที่สมเหตุสมผลกับงานที่จ้าง และเป็นประวัติ การพิพากษาลงโทษทางอาญาของลูกจ้างภายในระยะเวลาไม่เกิน 7 ปี สำหรับความผิดที่ร้ายแรง หรือ 5 ปี สำหรับความผิดลหุโทษ
2. นายจ้างได้รับอนุญาตตามกฎหมายในการสอบถามประวัติอาชญากรรมของบุคคล
3. การทำงานในสถานที่หรือตำแหน่งที่กฎหมายกำหนด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข การเป็นผู้พิพากษา การให้บริการรักษาความปลอดภัย ดิจิตอล สถานสงเคราะห์ผู้พิการ โรงเรียนเอกชน สถาบันการเงินที่เงินฝากได้รับการประกันโดยหน่วยงานรัฐบาลกลาง สำนักงานนักสืบและหน่วยงานรักษาความปลอดภัยธุรกิจประกันภัย ห้องสมุดสาธารณะ กรมราชทัณฑ์ เป็นต้น

11.2 คุณสมบัติของอาจารย์มหาวิทยาลัย จากการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยในต่างประเทศมิได้กำหนดจำกัดสิทธิของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในการทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เช่น

11.2.1 ประเทศญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยฮอกไกโด แห่งประเทศญี่ปุ่น กำหนดว่าผู้ที่จะมีสิทธิ์เป็นอาจารย์จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า (2) มีความเชี่ยวชาญทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ (เปิดรับทุกสัญชาติ) (3) มีประสบการณ์การสอนโดยใช้ active learning (4) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกประเทศญี่ปุ่นหรือมีส่วนร่วมในการศึกษาและการวิจัยภายนอกประเทศญี่ปุ่นเป็นระยะเวลานาน [11]

11.2.2 สหราชอาณาจักร มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล แห่งสหราชอาณาจักร กำหนดว่าผู้ที่จะมีสิทธิ์เป็นอาจารย์จะต้องมีผลการเรียนที่ดี ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และผู้สมัครจะมีโอกาสได้รับการพิจารณามากยิ่งขึ้น หากมีผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ หรือได้การฝึกปฏิบัติด้านการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรระดับสูงกว่าปริญญาตรี [12]

11.2.3 สหรัฐอเมริกา คุณสมบัติของอาจารย์มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา คือต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้อง (ปริญญาเอกจะได้รับการพิจารณา ก่อน) และมหาวิทยาลัยต้องการผู้ที่เคยทำวิทยานิพนธ์มาก่อน นอกจากนั้นอาจต้องมีหนังสือรับรองเพิ่มเติม กล่าวคือ มีประสบการณ์การทำงานในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสอน มีประสบการณ์การสอนและการวิจัย และในกรณีที่เป็นหลักสูตริวิชาชีพ อาจารย์จำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบอาชีพ เช่น อาจารย์จะต้องมีใบอนุญาตการพยาบาลเพื่อสอนนักศึกษาพยาบาล เป็นต้น [13]

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากฎหมายควรกำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภท ต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เพราะ บทบัญญัติดังกล่าวมีข้อดีดังนี้

1. เป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยของรัฐในด้านภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือขององค์กร กล่าวคือ เมื่อมหาวิทยาลัยของรัฐไม่รับบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกเข้าทำงานเป็นอาจารย์ ย่อมกล่าวได้ว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐล้วนเป็นผู้ที่ไม่มีประวัติเสื่อมเสีย ไม่มีมลทินมัวหมอง มีเกียรติสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน ที่ต้องอบรมสั่งสอนนักศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม
2. การเป็นตัวอย่างที่ดีของอาจารย์ต่อนักศึกษา กล่าวคือ เมื่ออาจารย์เป็นผู้ที่ประพฤติตนเป็นคนดีมา โดยตลอด นักศึกษาก็ย่อมที่จะให้ความเคารพนับถืออาจารย์ และยึดอาจารย์เป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตต่อไป
3. ป้องกันบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกกระทำความผิดซ้ำในมหาวิทยาลัย
4. ประชาชนทั่วไปไม่กล้ากระทำความผิด เพราะเกรงกลัวว่าหากตนเคยถูกลงโทษจำคุก ก็จะไม่สามารถ เข้าทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้

แต่อย่างไรก็ดี การที่กฎหมายกำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภทต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ มีข้อเสีย ดังนี้

1. เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ กล่าวคือ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามที่กฎหมายระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองไว้ ซึ่งเมื่อได้พิจารณาถึงผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล อันได้แก่สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในการประกอบอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ เปรียบเทียบกับผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม อันได้แก่ การป้องกันมิให้บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีประวัติในเรื่องความประพฤติไม่ดี เข้ามาเป็น อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐนั้น แม้รัฐจะมีอำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพได้ เพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของ บุคคลอื่น การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพื่อง่ายแก่การเป็น ประโยชน์สาธารณะ ตามมาตรา 25 และมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุกในการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ มิได้ระบุว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาฐานใด จึงหมายความว่าถึงการกระทำความผิดอาญาทุกฐานความผิด นอกจากนั้น เมื่อไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาที่ผู้นั้นต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นการเพิ่มภาระ หรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ได้สัดส่วนกัน ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน อันขัดต่อ มาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามแนวของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 7 - 8/2565

2. ขัดต่อหลักความเสมอภาค กล่าวคือ แม้บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกอาจจะปฏิบัติงานในตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนกับบุคคลทั่วไป การที่เคยถูกลงโทษจำคุกจึงไม่ถือเป็นสาระสำคัญที่แตกต่างระหว่างบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกกับบุคคลทั่วไป แต่ในเรื่องความเหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่นั้น บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกใน “คดีร้ายแรง” ย่อมไม่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ การที่เคยถูกลงโทษจำคุกจึงถือเป็นสาระสำคัญที่แตกต่างระหว่างบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกกับบุคคลทั่วไป แต่อย่างไรก็ดี การที่กฎหมายกำหนดว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ โดยไม่ได้ระบุว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาฐานใดหรือ “ทำกระทำความผิดที่ร้ายแรงหรือไม่” ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลอันขัดต่อมาตรา 27 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

3. เป็นการไม่ให้โอกาสในการทำงานแก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกตามกฎหมายตราหน้า กล่าวคือ การที่ประชาชนในสังคมคาดคะเนอนาคตซึ่งไม่แน่นอนไปเอง และมีอคติว่าบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกมีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกนั้น เป็นการพลักบุคคลนั้นออกจากสังคมปกติ และทำให้บุคคลนั้นเกิดปมด้อยจนอาจนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีกได้

4. ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์สูงสุดของประเทศในด้านการบริการสาธารณะในเรื่องการศึกษา กล่าวคือ บุคคลบางคนที่มีแม้จะมีความรู้ความสามารถอย่างยอดเยี่ยม แต่หากเคยถูกลงโทษจำคุกก็ไม่สามารถประกอบอาชีพเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้

จากข้อเสียดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรกำหนดข้อยกเว้นเพิ่มเติม โดยกำหนดให้ “บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี และพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 4 ปี ทำงานเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยของรัฐได้ เนื่องจากเหตุผลดังนี้

1. เมื่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมิได้ระบุว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาฐานใด หรือเป็นคดีที่ไม่ร้ายแรงหรือไม่ อันถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และขัดต่อหลักความเสมอภาค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรกำหนดข้อยกเว้นให้แก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี ซึ่งถือว่าเป็น “คดีที่ไม่ร้ายแรง” ทำนองเดียวกับที่กำหนดไว้ในมาตรา 25 (5) แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 สามารถทำงานเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยของรัฐได้ โดยคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี เช่น แจ้งความเท็จ ปลอมเอกสาร ทำร้ายร่างกาย หน่วงเหนี่ยวกักขัง หมิ่นประมาท ลักทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ เป็นต้น ส่วนคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกเกิน 3 ปี เช่น ช่มชู้กระทำความผิดซ้ำเร้า ฆ่าผู้อื่น เรียกค่าไถ่ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น

2. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเข้าเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยของรัฐ หลังจากที่เขาได้พ้นโทษจำคุกมาแล้วถึง 4 ปี ถือเป็นการสาสมกับการกระทำความผิดแล้ว ทั้งยังเป็นการยับยั้งข่มขู่ผู้กระทำ

ความผิดและประชาชนทั่วไปอย่างเหมาะสมแล้ว ประกอบกับระยะเวลา 4 ปี ที่บุคคลนั้นอยู่นอกเรือนจำ ก็น่าจะทำให้เขาปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้แล้ว นอกจากนั้นการกำหนดระยะเวลาเพียง 4 ปี จะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในการแก้ไขฟื้นฟูตนเอง อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมในการมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพช่วยทำงานพัฒนาประเทศชาติ และกฎหมายส่วนใหญ่มักจะกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของนักการเมืองไว้ที่ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว ได้มีโอกาสกลับไปพัฒนาตนเองและกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่ ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุก แต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกิน 4 ปี ได้มีโอกาสกลับมาทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐใหม่อีกครั้งเช่นกัน

สรุปผล

การที่กฎหมายกำหนดว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษนั้น แม้กฎหมายดังกล่าวจะมีข้อดี คือ เป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยของรัฐในด้านภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือขององค์กร การเป็นตัวอย่างที่ดีของอาจารย์ต่อนักศึกษา ป้องกันบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกกระทำความผิดซ้ำในมหาวิทยาลัยอีก และประชาชนทั่วไปไม่กล้ากระทำความผิด แต่กฎหมายดังกล่าวก็มีข้อเสีย คือ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และขัดต่อหลักความเสมอภาค ตามที่กฎหมายระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ นอกจากนั้น ยังเป็นการไม่ให้โอกาสในการทำงานแก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกตามกฎหมายตราหน้า ดังนั้น จึงควรแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภทต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี และพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 4 ปี หรือเว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกเพราะได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

อภิปรายผล

กฎหมายได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานในหน่วยงานของรัฐแก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไว้หลายอาชีพ เช่น ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการครู ผู้พิพากษา เป็นต้น ซึ่งบุคลากรในแต่ละอาชีพอันจะต้องมีมาตรฐานของลักษณะต้องห้ามที่แตกต่างกัน โดยงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกรณีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกในการประกอบอาชีพ “อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ” เท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่ายังไม่มีบุคคลใดได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกใน “การประกอบอาชีพอื่น” ไว้ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. งานวิจัยฉบับนี้สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ เรื่องปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พ้นโทษในการเข้าทำงาน ของนายกิตติบดี ไยพูล ซึ่งเสนอ

ว่าควรมีการแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่จำกัดสิทธิของผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุก ในการเข้าทำงานใน “หน่วยงานราชการ” [14] แต่ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐต้องมีลักษณะต้องห้ามที่สูงกว่าอาชีพอื่น เพื่อเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยของรัฐในด้านภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือขององค์กร และการเป็นตัวอย่งที่ดีของอาจารย์ต่อนักศึกษา ผู้วิจัยจึงเสนอว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภทต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี และพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 4 ปี หรือเว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกเพราะได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

2. งานวิจัยฉบับนี้ไม่สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของผู้เคยต้องโทษจำคุกในการรับราชการ: ศึกษากรณีข้าราชการพลเรือนสามัญ ของ พ.ต.ท.หญิง เปี่ยมสุข นาคทอง ซึ่งเสนอว่าผู้ที่เข้ารับราชการเป็น “ข้าราชการพลเรือน” ต้องพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี [15] เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเข้าเป็น “อาจารย์ของมหาวิทยาลัยของรัฐ” หลังจากที่ได้พ้นโทษจำคุกมาแล้วถึง 5 ปี เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ โดยเทียบเคียงกับแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2566 ดังนั้น ควรจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เคยถูกจำคุกในการเข้าเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยของรัฐเพียงแค่ 4 ปี นับจากที่พ้นโทษแล้วเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ การที่กฎหมายกำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษนั้น มีข้อเสีย คือ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักความเสมอภาค และยังเป็นการไม่ให้อโอกาสในการทำงานแก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกตามกฎหมายตราหน้า ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว โดยกำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกประเภท ต้องไม่เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกในคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษ อย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี และพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 4 ปี หรือเว้นแต่เคยถูกลงโทษจำคุกเพราะได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป กฎหมายของประเทศไทยได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานในหน่วยงานของรัฐแก่บุคคลที่เคยถูกลงโทษจำคุกไว้หลายอาชีพ ซึ่งบุคลากรใน แต่ละอาชีพย่อมจะต้องมีมาตรฐานของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในอาชีพอื่น ๆ ด้วย เช่น ข้าราชการตำรวจ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2566). *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน ว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย* พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, น. 194.
- [2] บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). *หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, น. 214 -225.
- [3] บรรเจิด สิงคะเนติ. (2560). *หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, น. 96.
- [4] บรรเจิด สิงคะเนติ. *เรื่องเดียวกัน*, น. 125-126.
- [5] ปรัชญาภรณ์ บุญชู. (เมษายน 2558 – กันยายน 2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี. *วารสารสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์*, 12 (2), 115-116.
- [6] กิตติบดี ไยพล. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พันโทชในการเข้าทำงาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, น. 134.
- [7] กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. *ลิงก์หน่วยงาน*. สืบค้น 14 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/weblink.html>
- [8] กัญญาพัชร ดุลยพัชร,กรกฎ ทองชะโชค. (2565). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครองของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. *วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10 (12), 315.
- [9] กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*, สืบค้น 2 สิงหาคม 2566, จาก <https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/index.php>
- [10] ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2561). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์ผู้พันโทช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, น. 261.
- [11] Hokkaido University. Position Open: Specially appointed faculty at Hokkaido University, Sapporo, Japan. Retrieved February 16, 2024, from https://www.global.hokudai.ac.jp/wp-content/uploads/2018/11/1129_koutou-tokuninkyoin-eng.pdf
- [12] University of Liverpool. (2021). *What qualifications do you need to teach in higher education?* Retrieved August 2, 2023, from <https://online.liverpool.ac.uk/what-qualifications-do-you-need-to-teach-in-higher-education/>
- [13] Drexel University. HOW TO BECOME A PROFESSOR. Retrieved February 18, 2024, from <https://drexel.edu/soe/resources/career-path/how-to-become-a-professor/>

[14] กิตติบดี ไยพล. เรื่องเดิม, น. 186.

[15] เปี่ยมสุข นาคทอง. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของผู้เคยต้องโทษจำคุกในการรับราชการ: ศึกษากรณีข้าราชการพลเรือนสามัญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, น. 145-147.